

INFORMAȚIILE DIN SURSE DESCHISE – DELIMITĂRI CONCEPTUALE

OPEN SOURCE INTELLIGENCE – CONCEPTUAL DELIMITATIONS

Col.conf.univ.dr. Ion CĂLIN*

OSINT (Open Source INTelligence) pot constitui un punct esențial de agregare pentru toate disciplinele de informații. Sursele deschise au avut din totdeauna un rol important în culegerea informațiilor clasificate. În acest articol, prin abordarea elementelor teoretice doresc să susțin ideea că tipul solid de conținut al OSINT contribuie semnificativ la creșterea gamei surselor de informații disponibile pentru personalul specializat al serviciilor de informații pentru acoperirea necesarului informațional.

OSINT could constitute an essential aggregation pool for all the intelligence disciplines. The open sources have always played a significant role in gathering classified information. In this paper, we approach theoretical aspects and try to support the idea that robust content of OSINT highly contributes to the increasing range of intelligence sources that are available for the intelligence agencies personnel in order to accomplish the informational requirements.

Cuvinte-cheie: informații; OSINT; servicii de informații; factori decizionali; analiza multisursă.

Keywords: intelligence; OSINT; intelligence agencies; decision makers; all sources analysis.

Evenimentele ultimului deceniu al secolului al XX-lea au condus la transformări importante nu numai pe scena relațiilor internaționale (încheierea Războiului Rece, modificarea frontierelor unor state europene precum Germania, Cehoslovacia sau Iugoslavia, extinderea NATO și a Uniunii Europene), ci și în activitatea cotidiană a individului uman. Deschiderea granițelor și adoptarea progresului tehnologic înregistrat în domenii, precum comunicațiile, transporturile și tehnologia informației au condus la dezvoltarea unui tip de societate cunoscut la scară largă drept societatea informațională. Caracterizată de întrebuințarea frecventă și în majoritatea domeniilor de activitate a mijloacelor puse la dispoziție de către avansul tehnologic înregistrat în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor, societatea informațională are la bază un concept controversat, dar necesar, concept aflat în istoria omenirii încă de la formarea primelor grupuri organizate de indivizi umani: *informația*.

Cunoscut publicului larg în special prin intermediul literaturii polițiste sau de aventuri, conceptul de informație și tot ceea ce presupune acesta (informații militare, structuri, mijloace, tehnici și metode specializate), conceptul de informație a început să fie din ce în ce mai prezent în literatura de specialitate în timpul desfășurării Războiului Rece, probabil și pe fondul dezvoltării literaturii academice de specialitate în domeniul studiilor de securitate.

Apariția strategiilor de securitate din ce în ce mai punctuale, dar în același timp din ce în ce mai fundamentate științific, a condus la conștientizarea nevoii din ce în ce mai importante de informații care, puse la dispoziția factorilor decizionali, să fie folosite în scopul adoptării de politici care să susțină, să apere sau să promoveze, după caz, interesele naționale sau cele organizaționale de tip UE sau NATO.

Astfel, se poate afirma că procesul de luare a deciziei în domeniul securității naționale a influențat direct apariția și dezvoltarea *studiilor în domeniul informațiilor* sau așa cum mai sunt cunoscute în special, în literatura anglo-saxonă, a *studiilor de intelligence*.

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: jannotcalin@yahoo.com

Prin intermediul acestui proces academic, analiza conceptului de informație s-a dezvoltat apărând diverse definiții, taxonomii și teorii care s-au impus în ultimele cinci decenii, începând de la abordările de tip filosofic¹ ale lui Claude Elwood Shannon și continuând cu abordări diferite de tipul celor ale lui Warren Weaver² sau în contemporaneitate cu cele ale lui Robert David Steele³, cel din urmă fiind și unul dintre cei mai puternici susținători ai analizei informațiilor din surse deschise.

Conceptul OSINT – percepție și delimitări în cadrul conceptual al informațiilor

Revenind la conceptul de informație, voi aborda în continuare aspectele de clasificare a informației, în scopul de a delimita câmpul de analiză necesar radiografierii informațiilor din surse deschise.

Astfel, studiul literaturii de specialitate ne-a condus către concluzia că, în general, informațiile sunt clasificate după câteva criterii, și anume:

- domeniul de interes (politic, economic, militar etc.);
- nivelul de acțiune (strategic, operațional, tactic);
- statalitate (interne și externe);
- tipul informației (brută, de bază, conjuncturală, estimativă, în timp real, finită etc.);
- nivel clasificare (clasificate, neclasificate);
- sursa de culegere (surse umane, surse tehnice, surse deschise etc.).

Clasificarea informațiilor redată anterior introduce în câmpul nostru de cercetare o caracteristică importantă a subiectului acestui articol, și anume faptul că informațiile din surse deschise sunt denumite astfel după sursa de culegere a acestora, această caracteristică sprijinindu-ne în a avansa o definiție. Astfel, se poate afirma că informațiile din surse deschise (OSINT) *reprezintă procesul specific de identificare, culegere, colaționare, procesare și diseminare a informațiilor din surse deschise*.

Totuși definiția avansată poate fi clarificată, prin clasificarea surselor deschise lărgind câmpul de analiză. Așadar, în funcție de accesul la informație, sursele deschise pot fi clasificate astfel:

- surse tradiționale (mass-media);
- Internetul (care conține surse cu acces nelimitat și surse comerciale care, contra cost sau în baza unui abonament, pot furniza produse necesare

activității de informații);

- așa-numita literatura gri⁴ (informație disponibilă din punct de vedere legal și etic, dar distribuită prin canale specializate; în această categorie se încadrează lucrări de cercetare, manuscrise, rapoarte și documente tehnice, discursuri și fotografii comerciale);
- surse umane⁵ (observatori, cercetători etc.);
- sateliți comerciali.

Această clasificare presupune că procesul de exploatare a surselor deschise de informații implică, uneori, și un contact direct cu persoane cum ar fi oficialități guvernamentale, bibliotecari, arhivari, jurnaliști de investigație, reporteri acreditați pe lângă instituții guvernamentale, angajați ai unor organizații neguvernamentale.

În ceea ce privește valoarea și credibilitatea surselor deschise, se poate menționa că datele obținute din surse deschise au aceeași valoare sau chiar mai mare decât datele clasificate, situație întâlnită mai ales în cazul monitorizării sau analizei unor probleme actuale, cum ar fi terorismul, proliferarea armelor de distrugere în masă, accidente ecologice etc., ceea ce a condus la creșterea atenției acordate de către agențiile de intelligence informațiilor din surse deschise. Dincolo de aspectele de ierarhizare înregistrate în modul de prezentare a unui serviciu de informații, este recunoscut faptul că informațiile produse pe baza datelor obținute din surse deschise reprezintă o parte semnificativă a produselor de informații ale diverselor agenții de intelligence. Ultimele decenii au condus la dezvoltarea interesului pentru specializarea în OSINT în agenții, precum CIA⁶ sau FBI, aceasta din urmă incluzând OSINT în cadrul mai larg al disciplinelor axate pe culegerea informațiilor⁷.

Tehnologiile adoptate de agențiile de intelligence în domeniul culegerii de informații sunt și ele de natură să conducă la opinii care să susțină că valoarea informațiilor din surse deschise poate fi egală cu a informațiilor secrete. În acest domeniu, agențiile de informații includ, într-o măsură mai mare sau mai mică, în funcție de disponibilitățile tehnice și financiare, servicii specializate de culegere de informații IMINT, SIGINT și HUMINT. Astfel, sunt direcționate resurse importante către activitățile de culegere IMINT și SIGINT, pentru dezvoltarea de sateliți de recunoaștere, de sisteme de interceptare a comunicațiilor, precum și dezvoltarea de sisteme

de interpretare și analiză a datelor și a imaginilor obținute. De cealaltă parte, OSINT-ul nu este tratat cu aceeași unitate de măsură, deși informațiile din surse deschise reprezintă, uneori, produsul obținut prin prelucrarea de date, imagini, știri, comentarii, editoriale, articole, printr-un proces complex specific agențiilor de informații ce implică identificarea surselor, selectarea și procesarea datelor. Acest proces se desfășoară în compartimente speciale ale serviciilor de informații, unde se combină expertiza specialiștilor, cu vastă experiență și specializare pe un anumit domeniu, cu munca de analiză.

Desconsiderarea informațiilor obținute din surse deschise în favoarea informațiilor din surse secrete, obținute cu costuri și eforturi mult mai mari, și numai atunci când sunt disponibile, poate fi o soluție greșită în activitatea de management a informațiilor. Tendința serviciilor de informații, și mai ales a ofițerilor de informații, de a secretiza toate produsele de informații pe care le furnizează organismelor de conducere politică ale unui stat derivă din necunoașterea de către majoritatea politicianilor și de către organismele neguvernamentale a specificului și a metodelor de lucru folosite pentru culegerea datelor necesare producerii de informații. Pentru unii politicieni, informațiile sunt exclusiv rezultatul parcurgerii presei internaționale și al întâlnirilor între diplomați de diverse ranguri.

Revenind la aspectele de definire ale informațiilor din surse deschise, se poate afirma că, în urma studierii literaturii de specialitate, similar altor concepte teoretice, și în cazul OSINT nu există o definiție unanim acceptată, ci, mai degrabă, o pletera de definiții.

În cadrul acestui demers științific de analizare a informațiilor din surse deschise, am considerat necesar să se identifice și să se menționeze o serie de definiții.

Astfel, informațiile din surse deschise au fost considerate drept:

- disciplină de intelligence care implică găsirea, selectarea și obținerea de informații din surse publice disponibile precum și analizarea acestora pentru a obține produse de intelligence acționabil;

- produs obținut din înregistrări audio și video comerciale, ziare, reviste, precum și alte publicații scrise. Procesarea OSINT transformă (*convertește, traduce și formatează*) text, grafică, sunet și video

pentru a răspunde cerințelor utilizatorilor⁸.

- informații obținute din surse accesibile publicului larg cum ar fi: mijloacele media, propaganda de stat, revistele de știință și lucrările tehnice, Internet, cărți și manuale etc.⁹

- reprezintă informațiile care pot fi obținute prin metode legale (neacoperit) și sunt disponibile în mod liber (a nu se înțelege și gratuit) oricui dorește să le acceseze. Informațiile obținute din surse deschise implică, pe lângă presa scrisă, audiovideo și Internet, o gamă largă de cunoștințe accesibile și nesecrete din surse private. Cu toate acestea, 80% din informațiile din surse deschise nu sunt accesibile în România și nu sunt în limba română. Pentru ca scopul final de obținere de produse de intelligence din surse deschise să fie atins, este necesar un proces extrem de laborios și nu foarte ieftin. Acest proces implică descoperirea, diferențierea, filtrarea și selectarea acelor fragmente de informații care, integrate și interpretate, să ducă la obținerea unor informații utile.¹⁰

- partea de intelligence care se bazează pe informațiile colectate din surse deschise publicului, cum ar fi cele media: radio, televiziune și ziare, propagandă, publicații educaționale și tehnice, Internet, cărți și manuale;

- produsele informative finite, obținute prin prelucrarea informațiilor primare culese din surse deschise, precum documentele publice, mijloacele media, cărți și reviste, „literatura gri” și Internet¹¹;

- produsul obținut prin prelucrarea de date, imagini, știri, comentarii, editoriale, articole, printr-un proces complex de „intelligence” (specific serviciilor de informații) ce implică identificarea surselor, selectarea și procesarea datelor, respectiv efectuarea unei analize de specialitate.¹²

Continuând demersul de analiză a abordărilor la nivelul definiției OSINT, „Manualul Informațiilor din Surse Deschise” al NATO, ediția noiembrie 2001, definește informațiile din surse deschise ca fiind *date nesecrete care sunt în mod planificat descoperite, selectate, analizate și distribuite unor beneficiari selectați cu scopul de a răspunde unor preocupări informative specifice*.

Astfel de informații conferă o bază robustă pentru alte mijloace de culegere de informații. Abordarea, într-o manieră sistematică, a culegerii de informații din surse deschise, urmată de analiză de specialitate, poate oferi avantajul reducerii cerințelor pentru culegerea de informații secrete prin

limitarea necesarului de informații numai la acele aspecte care nu pot fi satisfăcute prin exploatarea surselor deschise.

Încadrarea OSINT în cadrul procesului de intelligence

Rolul și potențialul OSINT reprezintă, încă, o problemă în dezbateri în lumea analiștilor de intelligence. Pe de o parte, adepții OSINT consideră că acest domeniu reprezintă răspunsul la multe dintre provocările actuale cărora trebuie să le răspundă orice serviciu de informații. Aceștia promovează necesitatea unei noi paradigme în care să predomină analiza informațiilor din surse deschise și să se realizeze o rețea de colaborare cu actori din sectorul public și privat. Pe de altă parte, scepticii se pronunță împotriva considerării OSINT-ului mai mult decât ca o componentă a procesului de analiză multisursă.

Disciplinele intelligence-ului sunt domenii bine definite ale procesului de colectare, procesare, exploatare și raportare folosind resurse umane sau tehnice. Acestea sunt, în același timp, mijloace sau sisteme care pot fi utilizate pentru observarea și înregistrarea informațiilor legate de condiția, situația sau activitățile unei locații țintă. Așadar, mediile de culegere a informațiilor sunt determinate de caracteristica predominantă a surselor de informații folosite pentru obținerea de date și informații. În literatura de specialitate, aceste medii de culegere sunt asimilate cu tipuri principale sau categorii de intelligence.

OSINT are, în opinia specialiștilor¹³, patru principale contribuții la culegerea de informații clasificate: *subiect, context, validare și acoperire*. Mai mult, OSINT poate avea un rol major în avertizarea surselor secrete, selectarea subiectelor surselor fiind în măsură să explice nuanțele subiectului, oferă context prin posibilitatea de a acumula istoric, validare pentru o înțelegere mai bună a materialelor colectate din surse secrete și acoperire verosimilă în scopul protecției surselor.

Tocmai de aceea, sursele deschise sunt, în mod special, cele mai potrivite pentru a preveni celelalte discipline ale intelligence-ului asupra unor subiecte de interes, în special în condițiile în care libertatea de mișcare combinată cu reducerea ariilor interzise sau cu acces restricționat și cu o paletă largă de mijloace de transport a mărit considerabil accesul entităților media la informații. Nu în ultimul rând,

Internetul furnizează capacități virtuale aproape nelimitate pentru diseminarea gratuită de informații, inclusiv pentru acei martori oculari care postează și publică, on-line, în comunitatea sa de interes, primele date ale unui eveniment.

Concluzii

În urma celor prezentate în cadrul analizei noastre asupra aspectelor teoretice privind definirea, rolul și importanța informațiilor din surse deschise în cadrul procesului de intelligence, se poate concluziona că, prin intermediul OSINT, se pot completa o mare parte a nevoilor de informații și, astfel, se realizează o descongestionare a celorlalte resurse de culegere, permițându-le o concentrare a efortului asupra altor tipuri de informații. Acest model de complementaritate în etapa de culegere poate permite analistului să utilizeze produsele secrete de intelligence în scopul validării produselor OSINT.

Deși suntem conștienți de faptul că OSINT nu va putea înlocui produsele clasificate de intelligence susținem că informațiile din surse deschise sunt în măsură să completeze și să scoată în evidență produsele intelligence de tip *all-sources*, oferind sprijin esențial informațiilor de tip clasificat. Din aceste puncte de vedere, OSINT reprezintă mijlocul principal – și cel mai rapid – pentru a satisface nevoile de informații de bază ale factorilor de decizie, comandanților, incluzând în cadrul acestora informațiile despre istoricul, contextul curent și informațiile geospațiale din zona de interes/responsabilitate.

În general, OSINT, ca sursă a sprijinului de informații, are un potențial semnificativ pentru determinarea indiciilor avertizării, dezvoltarea politicilor, planificarea de urgență, în asistența de securitate, achiziția de armament, în operații multinaționale și de coaliție, precum și în abordarea noilor priorități, cum ar fi proliferarea și terorismul.

Nu în ultimul rând, OSINT este vital ca mijloc de orientare rapidă a decidenților și constituie un punct de plecare pentru managementul culegerii de informații pentru celelalte discipline de intelligence¹⁴, analiza tuturor surselor cu fuziunea tuturor surselor de informații validate și relevante rămâne cel mai bun mijloc pentru a transmite informația utilizatorului.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/159/1.5/S/138822, cu titlul „Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile „Științe Militare”, „Securitate și Informații” și „Ordine Publică și Siguranță Națională” – Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – „SmartSPODAS”.

NOTE:

- 1 Sloane N.J.A., Wyner A.D, Claude E. Shannon, *Collected Papers*, IEEE Press, New York, 1993.
- 2 Warren Weaver, *The Mathematics of Communication* în Scientific American nr. 181 (1), Scientific American, Inc., iulie 1949, pp. 11-15.
- 3 Robert David Steele, *The Open-Source Everything Manifesto: Transparency, Truth, and Trust*, Evolver Editions, Berkeley, 2012.
- 4 Sursele de literatură gri pot fi ONG-urile, instituțiile de învățământ și cercetare, companii comerciale, agenții guvernamentale, asociații formale și informale etc.
- 5 Acest tip de surse nu trebuie confundat cu sursele umane specifice activității de informații (HUMINT).
- 6 <https://www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2010-featured-story-archive/open-source-intelligence.html>
- 7 <http://www.fbi.gov/about-us/intelligence/disciplines>
- 8 *Joint and National Intelligence Support to Military Operations – JP 2-01*, 2004, III-32.
- 9 *Doctrina națională a informațiilor pentru securitate*, Editura SRI, București, 2004, p. 42.
- 10 Dan Plăvițu, *Surse și medii de culegere a informațiilor*, în Revista „Gândirea Militară Românească” nr. 6/2006, pp. 21-27.
- 11 Interviu acordat de către gl. Gheorghe Nicolaescu, Cotidianul „Ziua”, din 09.08.2003.
- 12 Corneliu Pivariu, Nicolae Perhaiță, *Pulsul geostrategic. Eficiența informațiilor: între secrete și surse deschise (I)*.
- 13 Dan Plăvițu, *Conceptul și rolul OSINT în cadrul fluxului informațional. Capabilități ale serviciilor moderne de informații militare*, coordonator Sergiu Medar, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2007, pp. 127-161.
- 14 Robert D. Steele, *Open Source Intelligence: What is it? Why is it important to the military?*, President Open Source Solution, Inc., <http://www.oss.net/>

BIBLIOGRAFIE

- Joint and National Intelligence Support to Military Operations – JP 2-01*, 2004.
- Doctrina națională a informațiilor pentru securitate*, Editura SRI, București, 2004.
- Doctrina pentru Informații, Contrainformații și Securitate a Armatei – I.P.S.-1*.
- Maior George Cristian, Nițu Ionel, *Provocări și tendințe în analiza de intelligence*, Editura RAO, București, 2012.
- Pivariu Corneliu, Perhaiță Nicolae, *Pulsul geostrategic, Eficiența informațiilor: între secrete și surse deschise (I)*.
- Plăvițu Dan, *Conceptul și rolul OSINT în cadrul fluxului informațional. Capabilități ale serviciilor moderne de informații militare*, coordonator Medar Sergiu, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2007.
- Plăvițu Dan, *Surse și medii de culegere a informațiilor*, în Revista Gândirea Militară Românească, nr. 6/2006.
- Predică Gheorghe, *Rolul și importanța OSINT*, Editura UNAp „Carol I”, București, 2014.
- Sloane N.J.A., Wyner A.D, Claude E. Shannon, *Collected Papers*, IEEE Press, New York, 1993.
- Steele D. Robert, *Open Source Intelligence: What is it? Why is it important to the military?*, President Open Source Solution, Inc., <http://www.oss.net/>
- Steele Robert David, *Open Source Intelligence, Operational OSINT*.
- Steele Robert David, *The Open-Source Everything Manifesto: Transparency, Truth, and Trust, Evolver Editions*, Berkeley, 2012.
- Steele Robert David, *The Smart Nation Act: Public Intelligence in the Public Interest*, OSS International Press, Oakton, Virginia.
- Weaver Warren, *The Mathematics of Communication*, în Scientific American nr. 181 (1), Scientific American, Inc., iulie 1949.
- Winder Robert, *Untangling the Web. A guide for Internet research*, 2007.
- www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2010-featured-story-archive/open-source-intelligence.html
- www.fbi.gov/about-us/intelligence/disciplines